

3 SKYRIUS

Miesto gyventojai suplūdo prie metodistų bažnyčios. Miniai Laugant, diakonas liepė Raišiui atrakinti šventovę. Širdgėlos apimti gedėtojai vorele suėjo vidun, užėmė klauptus ir ėmė kuždomis mainytis naujienomis. Jie meldėsi, verkė, šluostėsi veidus ir purtė galvas stačiai netikėdami savo ausimis. Ištikimieji parapijiečiai, gerai pažinoję ir labai mylėję Deksterį, būrėsi į grupes ir iš sielvarto aimanavo. Ne taip pareigingai lankantiems pamaldas, ne sykį per savaitę, o kartą per mėnesį, bažnyčia prilygo magnetui, pritraukusiam juos kaip įmanoma arčiau tragedijos. Drauge išgyventi kančią prisistatė net keletas tikrų atskalūnų. Šiuo siaubingu metu širdyje metodistu tapo kiekvienas, ir pastoriaus Belo bažnyčioje buvo laukiami visi.

Pamokslininko nužudymas pritrenkė žmones tiek emociškai, tiek fiziškai. Žinia, kad jį nušovė vienas iš saviškių, iš pradžių atrodė pernelyg stulbinanti, todėl skambėjo neįtikimai. Kartu su kitais šventyklą statė ir Džoša Beningas, Pito senelis. Tėvas iki mirties tarnavo bažnyčios diakonu. Per karą didžiuma atvykusiųjų sėdėdavo tuose pačiuose klauptuose ir meldavosi už Pitą. Karo departamento pranešimas, kad jis laikomas mirusiu, sukrėtė kiekvieną. Beningui prisikėlus, žmonės rinkdavosi ir degindavo žvakes. Su ašaromis džiūgavo stebėdami išpūdingą jo ir Lizos pasirodymą, po japonų kapituliacijos prabėgus savaitei. Kol tęsėsi karas, sekmadienio rytais pastorius Belas vardindavo iš Fordo apygardos kilusius kareivius ir jiems skirdavo specialią maldą. Pirmiausia Pitui Beningui, miesto didvyriui ir begalinio vietinių pasididžiavimo šaltiniui. Kalbos, esą tai jis nužudė pamokslininką, buvo šokiruojančios, nesuvokiamos sveiku protu.

Tačiau, pamažu įsisąmoninant tiesą, šnabždesių gausėjo,

bent jau kai kuriuose būreliuose, ir svarbiausią klausimą „Kodėl?“ žmonės įgarsino tūkstantį sykių. Tik keletas iš drąsiausių ryžosi užuominomis prasiatarti, kad su incidentu galbūt kažkaip susijusi Pito antroji pusė.

Šiaip jau gedėtojams labiausiai norėjosi prieiti prie Džekės ir vaikų, apkabinti juos ir išsiverkti, tarsi galėtų sušvelninti psichinę traumą. Bet, anot gandų, našlė su savo trimis atžalomis tūnojo klebonijoje, užsidariusi miegamajame, ir neketino su niekuo matytis. Namas persipildė artimiausių bičiulių, todėl dalis išsibarstė verandose ir priekiniame kieme, kur tylėdami rūkė niauriaveidžiai vyrai. Vieniems draugams smukus laukan įkvėpti gryo oro, juos pakeisdavo kiti. O kai kurie traukė į šalimais atidarytą bažnyčią.

Liudinčiųjų ir smalsuolių srautas niekaip neseko, tad aplinkinėse gatvėse nutūso automobilių virtinės. Atvažiavusieji nedidelėmis grupėmis traukė link maldos namų — slinko lėtai it nenutuokdami, ką ten veiks, bet įsitikinę, kad privalo eiti į bažnyčią.

Kai klauptuose nebeliko laisvos vietos, Raišius pravėrė balkono duris. Jis slapstėsi varpinės šešėlyje, stengėsi laikytis nuošaliau. Niksui Gridliui prigrasinus tylėti, apie įvykį niekam nepasakojo. Bet nūnai stebėjosi, kaip puikiai baltieji valdosi, na, bent jau dauguma. Populiaraus juodaodžio pastoriaus žmogžudystė pakurstytų gerokai chaotiškesnę emocinę reakciją.

Diakonas kreipėsi į poniją Emą Fėją Ridel, siūlydamas pagroti prie aplinkybių derantį kūrinį. Ji grojo vargonais ištikus dešimtmečius, bet dabar nemanė, kad muzikai tinkamas metas. Visgi nusileido, ir, kai pasigirdo pirmieji „Seno grublėto kryžiaus“ akordai, raudos sustiprėjo.

Lauke kažkoks vyras prisiartino prie pulkelio žmonių, po medžių lapija dūmijančių cigaretės.

— Pitas Beningas uždarytas kalėjime, — pranešė. — Pareigūnai turi ir jo ginklą.

Jie išklausė naujieną, susitaikė su tikrove, apsikeitė komen-

tarais ir paskleidė žinią, kuri įsismelkusi į šventovę nuvilnijo tarp klauptų.

Policija areštavo Pitą Beningą dėl pamokslininko nužudymo.

Kai pasidarė akivaizdu, kad įtariamasis tikrai neturi, ką pasakyti, šerifas nusivedė jį į menkai apšviestą siaurą koridorių su geležinėmis grotomis iš abiejų pusių. Trys kameros buvo įrengtos dešinėje, trys — kairėje, ir kiekviena savo didumu panėšėjo į drabužinę. Dėl langų stygiaus cypė priminė drėgnus, tamsius požemius, kur kaliniai nugrimzdavo į užmarštį, o laikas bėgdavo nepastebimai. Ir kur, regis, visi rūkydavo. Gridlis įkišo masyvų raktą į spyną, atlapojo duris ir linktelėjimu paragino sulaikytąjį eiti vidun. Kameroje nebuvo jokių baldų, išskyrus į tolimąją sieną atremtą pigų gultą.

— Erdvės nedaug, — pratarė šerifas, — bet čia gi kalėjimas.

Pitas žengė vidun ir apsidairė.

— Esu matęs ir blogesnių dalykų, — taip taręs jis atsisėdo ant lovos.

— Tualetas koridoriaus gale. Jei reikės juo pasinaudoti, tiesiog šuktelk.

Nudūręs akis į žemę, įtariamasis patrukčiojo pečiais, bet neatsiliepė. Gridlis užtrenkė duris ir grįžo į savo kontorą. Pitas išsitiesė per visą gulto ilgį. Jo ūgis siekė šešias pėdas ir du colius*; lova pasirodė besanti trumpesnė. Kameroje tvyrojo pelėsių tvaikas ir žvarba, todėl jis pakėlė sulankstytą antklodę — taip nusitrynusią, kad vargu ar naktį ji bent kiek galėtų šildyti. Pitas dėl to nesijaudino. Nelaisvėje atsidūrė ne pirmąsyk, ir praeityje jam teko išverti gyvenimo sąlygas, kurias netgi dabar, po ketverių metų, buvo sunku įsivaizduoti.

*

* Apytikriai 188 cm.

Džonas Vilbanksas grįžo po valandos ir su šerifu kiek pasiginčijo, kur turėtų įvykti advokato ir kliento pokalbis. Tokiems svarbiems susitikimams kalėjimas stokojo atskiro kambario. Teisininkai užsukdavo į korpusą ir, kol kiti įkalintieji įtempę ausis slapta klausydavosi, tyliai tardavosi su kitapus grotų stovinčiais klientais. Kai kada ginamuosius nutverdavo pasivaikščiojimo kieme ir teikdavo konsultacijas pro tinklinę tvorą. Bet dažniausiai advokatai nė nesivargindavo lankytis belangėje ir su klientais šnektelėdavo tik tuomet, kai įstatymo sergėtojai atitempdavo juos į teismo salę.

Bet Džonas Vilbanksas laikė save viršesniu už likusius Fordo apygardos ar net valstijos advokatus, o baudžiamuoju nusikaltimu įtariamą naujasis jo ginamasis, be abejo, visa galva pranoko įprastus Gridlio sulaikytuosius. Dėl aukšto statuso abiem reikėjo patogios vietos pasimatymui ir tam kuo puikiausiai tiko šerifo kabinetas. Gridlis galop nuleido rankas — retai kam išdegdavo sėkmingai priešgyniauti Džonui Vilbanksui, kuris, beje, per šerifo rinkimus visada remdavo Niksą, — ir mažumėlę paburbėjęs, nusikeikęs, prisakęs laikytis kelių paprastų taisyklių nuėjo atvesti Pitą. Pristatė jį nesurakinantą antrankiais ir pranešė, kad jiedu galės šnekėtis pusvalandį.

Likęs vienas su klientu, Vilbanksas tarė:

— Pitai, pakalbėkime apie nusikaltimą. Prisipažink man, jei čia tavo darbas. Arba nurodyk žudiką, jei šiuo atveju esi niekuo dėtas.

— Aš neturiu, ką pasakyti.

Pitas prisidėgė cigaretę.

— Man to neužtenka.

— Aš neturiu, ką pasakyti.

— Įdomu. Ar tu žadi bendradarbiauti su savo advokatu?

Įtariamasis viso labo gūžtelėjo pečiais ir užsitraukė dūmo.

Vilbanksas dalykiškai nusišypsojo.

— Ką gi, štai kaip klostysis įvykiai. Po dienos arba dviejų tave nuves į teismo rūmus, kur pirmą kartą stosi prieš teisėją Osvoltą.

Manau, pareikši esąs nekaltas, ir tave sugrąžins į kalėjimą. Maždaug po mėnesio susirinkusi didžioji prisiekusiųjų žiuri apkaltins tave pirmojo laipsnio nužudymu. Spėju, kad iki vasario arba kovo Osvoltas jau bus pasirengęs teismo procesui, kuriame tau atstovausiu, jei tik norėsi.

— Džonai, tu visada buvai mano advokatas.

— Gerai. Vadinasi, turėsi bendradarbiauti.

— Bendradarbiauti?

— Taip, Pitai. Iš pirmo žvilgsnio įvykdyta šaltakraujiška žmogžudystė. Padėk man atlikti savo darbą suteikdamas informacijos. Neabejoju, kad motyvą turėjai.

— Tai tik mano ir Deksterio Belo reikalas.

— Ne, tavo ir Misisipės, kuri kreivai žiūri į šaltakraujiškas žmogžudystes, kaip ir visos kitos valstijos.

— Aš neturiu ką pasakyti.

— Pitai, niekas taip nesigina.

— Kas jeigu nesiimsiu gynybos priemonių, bent jau tokių, kurias žmonės supranta?

— Na, prisiekusiesiems *reikės* ką nors suprasti. Pirmoji ir kol kas vienintelė man šovusi mintis — tavo veiksmus grįsti nepakaltinamumu.

Pitas pakratė galvą:

— Nė velnio. Mano protas toks pat sveikas, kaip ir taviškis.

— Tik man negresia sėstis į elektros kėdę.

— Tavo pasiūlymui nepritarsiu, — išpūtęs dūmų debesį atsakė Pitas.

— Nuostabu. Tada pateik motyvą, priežastį. Ką nors.

— Aš neturiu ką pasakyti.

Džoelis Beningas, išėjęs iš Bensonso pastato, lipo laiptais žemyn, kai kažkas pakvietė jį vardu. Kitas studentas, menkai pažįstamas pirmakursis, atkišo voką ir tarė:

— Dekanas Malrunis prašo tavęs ateiti. Nedelsiant.

— Ačiū.

Džoelis perėmė laiškėlį ir žvilgsniu palydėjo nutolstantį pir-makursį. Voke rado ant Vanderbilto universiteto blanko ranka pa-rašytą žinutę, kuria dekanas ragino Džoelį tuojau pat prisistatyti į jo raštinę administraciniame Kirklando pastate.

Po penkiolikos minučių turėtų prasidėti literatūros paskaita, o dėstytojas piktai reaguodavo į jo auditorijoje nesirodančius stu-dentus. Taigi jis nubėgs tekinas pas dekaną, sužinos, ko tam pri-reikė, vėluodamas atskubės į paskaitą ir tikėsisi, jog šiandien pro-fesoriaus nuotaika gera. Džoelis perlėkė kiemą, įpuolė į Kirklando pastatą ir laiptais užskuodė į trečią aukštą, kur iš sekretorės išgir-do, kad teks luktelėti iki 11.00, kai jam iš namų paskambins Florė. Sekretorė teigė nieko nežinanti. Tik paaiškino, esą ponias Bening su ja susisieki užmiesčio bendrąja, todėl privatumo stokojančia linija. Florė planavo važiuoti į Klantoną ir draugės namuose pasi-naudoti asmenine telefono linija.

Laukiamajame Džoelis spėjo, kad kažkas mirė, ir nesusivaldė nepasvarstęs, kurių artimųjų ir draugų labiausiai nenorėtų pra-rasti. Beningų šeima buvo maža: tėvai Pitas ir Liza, sesuo Stela ir teta Florė. Seneliai jau kapuose. Florė jokių vaikų neaugino, todėl iš Beningų pusės jiedu su Stela neturėjo nei pusbrolių, nei pusse-serių. Motinos giminė kilusi iš Memfio, bet po karo ji išsibarstė po visą šalį.

Džoelis žingsniais matavo raštinę, nepaisydamas sekreto-rės priekaištingo žvilgsnio, galop nusprendė, jog teta veikiausiai skambins dėl jų motinos. Prieš keletą mėnesių Liza buvo perkelta į psichiatrijos ligoninę, ir įvykis taip išmušė visus iš pusiausvyros, kad jie iki šiol nepajėgė atsigausti. Jis su seserimi nebematė moti-nos, ir toji neatrašydavo į vaikų laiškus. Tėvas kategoriškai atsisa-kė kalbėti apie žmonos gydymą ir... na, tiesą sakant, nežinomųjų buvo apstu. Ar mama pasveiks? Ar grįš namo? Ar Beningai kada nors vėl taps normalia šeima? Džoelis su Stela klausimų turėjo, bet tėvas mieliau gilindavosi į kitas temas, jei apskritai teikdavosi prabilti. Reikšmingos informacijos nesuteikė ir teta.

Telefonas atgijo lygiai 11.00. Sekretorė perdavė jam ragelį ir užsuko už kampo, nors, ko gero, stabtelėjo pakankamai arti, kad girdėtų pokalbį. Džoelis pasisveikino, bet vėliau, regis, Florės teko klausytis visą amžinybę. Teta pasakė nuvykusi į miestą pas ponią Mildredą Hailender, kurią Džoelis pažinojo visą gyvenimą. Taip pasielgė, nes pokalbis konfidencialus, o užmiesčio bendrajai telefono linijai stinga privatumo, kurio, beje, mieste suvis nebeliko, nes jo tėvas vos prieš kelias valandas apsilankė metodistų bažnyčioje, nužudė pastorių Deksterį Belą ir dabar sėdi kalėjime, tuo metu Klantonas gaudžia, ir žmonės meta šalin bet kokius savo darbus. Kad ir kur esi, Džoeli, nepulk teirautis apie priežastis, nesakyk nieko, ką kiti galėtų atsitiktinai nugirsti, bet taip, padėtis baisi, ir tepadedą mums Dievas.

Džoelį apėmė silpnumas, ir jis atsirėmė į sekretorės stalą, kad nepargriūtų. Užsimerkė, giliai įkvėpė ir klausėsi toliau. Anot Florės, ji ką tik skambino į Holinsą ir perdavė naujienas Stelai, ir ją šios sugniuždė. Nūnai jo seserimi rūpinosi slaugė, iškviesta į rektoriaus raštinę. Teta pranešė, esą Pitas raštiškai liepė Džoeliui su Stela likti koledžuose iki atskiro nurodymo ir nesiartinti nei prie namų, nei prie Klantono. Padėkos dienos atostogas tegu praleidžia su draugais, kuo toliau nuo Fordo apygardos. Ir lai tyli, jeigu su jais susisiektų reporteriai, tyrėjai, policininkai ar bet kas kitas. Apie tėvą ir artimuosius šnekėti draudžiama. Niekam nė žodžio. Baigdama pokalbį, Florė pridūrė labai jį mylinti, neilgai trukus atsiųsianti ilgą laišką ir apgailėstaujanti, kad šią siaubingą akimirką negali jam palaikyti draugijos.

Vaikinas padėjo ragelį ir, netaręs nė žodžio, dingo iš pastato. Kurį laiką klaidžiojo po universiteto teritoriją, kol aptiko krūmokšniais pridengtą laisvą suoliuką. Atsisėdo grumdamasis su ašaromis, pasiryžęs stoviškai kęsti negandas, kaip mokė tėvas. Vargšė Stela. Savo karštu, emocingu charakteriu ji priminė motiną ir dabar, be abejo, jautėsi palūžusi.

Persigandęs, sutrikęs, išmuštas iš vėžių Džoelis nenuleido akių nuo krentančių, vėjo blaškomų lapų. Aplinkybės skatino lėk-

ti namo — šokti į traukinį, dar prieš tamsą nusigauti į Klantoną ir prisikasti iki reikalo esmės. Bet mintis blykstelėjusi galvoje užgeso, ir jis ėmė svarstyti, ar iš viso kada nors sugrįš į gimtinę. Deksteris Belas buvo talentingas, populiarus pastorius, todėl, Beningų atžvilgiu, vietos gyventojai tikriausiai užsiplieskė neapykanta. Ir dar, jam su Stela prisakyta nekelti kojos į Fordo apygardą. Džoe'lis, jau dvidešimtmetis, neatsiminė, kad per savo gyvenimą bent kartą būtų nepaklusęs tėvo nurodymui. Bręsdamas pramoko pagarbiai jam nepritarti, bet niekada nesiryžo nepaklusti. Pitas Beningas, išdidus kariškis ir griežtos drausmės šalininkas, kalbėdavo nedaug ir vertino autoritetą.

Ne, jo tėvas tikrai negalėtų įvykdyti žmogžudystės.